

Öğretmenlerin Mesleki Yeterliklerini Etkileyen Faktörler

Emin Tamer YENEN¹

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini etkileyen faktörleri belirlemek ve öğretmenlerin mesleki yeterliklerini arttırabilmeler için öneriler geliştirebilmektir. Araştırma nitel araştırma modellerinden olan durum çalışması çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Aksaray, Kayseri ve Nevşehir illerinde farklı branşlarda görev yapan gönüllü 20 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırıcı tarafından geliştirilen form öğretmenlerin mesleki yeterliklerini etkileyen faktörlere ilişkin düşüncelerini açığa çıkaran açık uçlu sekiz sorudan oluşmuştur. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde bilgisayar destekli nitel veri analizi programı kullanılmıştır. Çalışmada öğretmenlerin genel anlamda mesleki yeterliklerini etkileyen faktörler; hizmet öncesi eğitim, mesleğe karşı tutum, okul iklimi, mesleki deneyim, mesleki gelişim, aile ve sosyal çevre ve ekonomik durum olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini sağlamaya yönelik mesleki gelişim planlamalarının yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini arttırmak için kapsamlı ve sürekli mesleki gelişim programları hazırlanarak uygulamaya konulabilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öz Yeterlik, Mesleki Yeterlik, Öğretmen Yeterlikleri

Factors Affecting Teachers' Professional Competencies

Abstract

The purpose of this study is to determine the factors affecting teachers' professional competencies and to develop suggestions for teachers to increase their professional competencies. The research was carried out within the framework of the case study, which is one of the qualitative research models. The study group of the research consists of 20 volunteer teachers working in different branches in the provinces Aksaray, Kayseri and Nevşehir in the 2019-2020 academic year. Convenience sampling was used to identify the participants. In the study, a semi-structured interview form was used as a data collection tool. The form developed by the researcher consisted of eight open-ended questions that reveal teachers' thoughts on factors affecting their professional competence. The data of the research were analyzed by using content analysis method. A computer-aided qualitative data analysis program was used to analyze the obtained data. Factors affecting teachers' professional competencies in general terms were found as; pre-service education, attitude towards the profession, school climate, professional experience, professional development, family and social environment and economic situation. As a result, it can be said that there is a need to make professional development plans to provide teachers' professional competencies. In this context, comprehensive and continuous professional development programs can be prepared and implemented in order to increase the professional competencies of teachers.

Key Words: Teacher, Self-Efficacy, Professional Competence, Teacher Competencies

Atıf İçin / Please Cite As:

Yenen, E. T. (2022). Öğretmenlerin mesleki yeterliklerini etkileyen faktörler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 27-45.

Geliş Tarihi / Received Date: 10.07.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 19.05.2021

¹ Dr. Öğr. Üyesi - Türkiye, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi- Eğitim Fakültesi Fakültesi, tamer-yenen@hotmail.com

 ORCID: 0000-0003-2359-3518

Giriş

Günümüzde hızla gelişen teknolojik ve bilimsel yenilikler toplumları değişimlere açık, aktif bireyler yetiştirmeye zorlamaktadır. Bilgi toplumunun gerekliliklerini bilen ve kendini geliştirebilen bireylerin eğitimi, toplumların kalkınmasında başrol oynamaktadır. Nitelikli bireylerin yetiştirilmesi nitelikli öğretmenlerle mümkündür. Dolayısıyla günümüz eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için, öğretmenlerin birtakım beceri ve yeterliklere sahip olması beklenmektedir.

Eğitim kurumlarının kalitesinin artırılması ve öğrencilerin istenilen düzeyde başarıya ulaşabilmesi için öğretmen niteliklerinin ve yeterliklerinin yüksek olması gereklidir (Köksal, 2008). Çünkü öğretmenin yeterliği, eğitim ve öğretimin niteliğini doğrudan etkilemektedir (Darling-Hammond, 2006; Karacaoğlu 2008). Yeterlik en genel anlamda; yeterli olma durumu, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Yeterlik, bireyin bir işi yapabileceğine dair sorumluluk alması ve mesleğini düzgün bir şekilde icra edebilmesi için bireyde var olması beklenen mesleki bilgi, beceri ve tutum gibi özelliklerdir (Yeşilyurt, 2011). Benzer şekilde, öğretmen yeterlikleri de öğretmenlerin “öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmek için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlar” olarak açıklanmaktadır (MEB, 2017). Öğretmen yeterlikleri öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri ve değer yargıları ile ilgilidir. Öğretmenin mesleki performansı, onun mesleki yeterliği ve öğrenci başarısı arasındaki bağ ile açıklanmaktadır (Kulshrestha ve Pandey, 2013).

Öğretmenlerin mesleklerini icra ederken sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumları aynı zamanda öğrencilerine de kazandırması beklenmektedir. Bu bakımdan öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri, tutum ve değerleri geliştirebilmek ve öğretmenlik mesleğini layıkıyla yerine getirebilmek için öğretmenlerin birçok alanda yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir (Can, 2019). Günümüz eğitim sorunlarıyla baş edebilmek için öğretmenlerin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları büyük önem taşımaktadır (Altınkurt ve Ekinci, 2016).

Öğretmen yeterliklerinin ne olması gerektiğine yönelik yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalarda alan bilgisi, pedagojik alan (meslek) bilgisi ve genel kültür bilgisi öne çıkan ortak boyutlar olarak kabul görmektedir (Ekiz, 2006; Epstein ve Hundert, 2002; Grossman, 1990; Küçükahmet vd., 1999; Shulman, 1987; Şişman, 2009). Alan bilgisi, bir öğretmenin alanı ile ilgili konu, kavram, ilke ve teorilerin birleştiği bir disiplin bütünü ve bu disiplin içindeki bilgilerin düzenlenmesi olarak ifade edilirken; pedagojik alan bilgisi, öğretmenlerin özellikle hizmet öncesi eğitimde kendi alan bilgileri ile öğrenme ve öğretim sürecinde kullandıkları strateji, yöntem ve teknik bilgisini ilişkilendirerek konu içeriğini nasıl aktardıkları ve yansıttıkları bilgisini içermektedir (Akkuzu, 2011).

Bir öğretmenin sınıf içi performansında sahip olduğu yeterlikler büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler, sürekli güncellenen eğitim-öğretim sürecinin zorluklarıyla yüzleşmek için çok çeşitli yeterliklere ihtiyaç duymaktadır (Yenen ve Kılınç, 2018). Bu nedenle öğretmen yeterliklerine yönelik hem ulusal hem de uluslararası ölçekte yeni düzenlemeler ve güncellemeler yapılmaktadır. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün önderliğinde 2017 yılında yeni yeterlikler belirlenmiş ve yürürlüğe konmuştur. Güncellenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; “mesleki bilgi”, “mesleki beceri”, “tutum ve değerler” olmak üzere 3 ana yeterlik alanı ile bu yeterliklere ilişkin 11 alt yeterlik ve bu yeterliklerin altında yer alan 65 göstergeden oluşmaktadır (MEB, 2017). Mesleki bilgi; alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, mevzuat bilgisini kapsarken, mesleki beceri; eğitim öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme, ölçme ve değerlendirmeyi, tutum ve değerler ise; millî, manevi ve evrensel değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği, kişisel ve meslekî gelişim alt yeterliklerini içermektedir (MEB, 2017, s. 8).

Yukarıda belirtilen yeterlik alanlarından, öğretmenlerin birçok farklı alanda mesleki yeterliğe sahip olmaları gerektiği görülmektedir. Bu yeterliklerin öğretmenler tarafından içselleştirilebilmesi için öğretmenlerin bireysel ve kurumsal olarak meslekî gelişimlerinin süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Ancak, bireysel, kurumsal, yasal ve pedagojik pek çok faktör nedeniyle öğretmenlerin meslekî gelişimleri tam olarak sağlanamamakta ve bu konuda farklı sorunlarla karşılaşmaktadır (Can, 2019). Bununla birlikte eğitimdeki bürokratik yapının aşırı merkezîyetçi olması, öğretmenlerin kendileri ile ilgili alınan kararlara katılamaması, motivasyon eksikliği ve kişisel engeller gibi sorunların öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin önündeki engeller olarak sayılabilir (Papadopoulou ve Yirci, 2013; Yirci, 2017). Bu sorunların çözümü için öncelikle öğretmenlerin meslekî yeterliklerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bu doğrultuda hizmet öncesinde öğretmen adaylarına hizmet içinde de öğretmenlere yönelik meslekî gelişim faaliyetlerin düzenlenmesi faydalı olabilir. Çünkü Türkiye’de mesleki gelişim anlayışı genel olarak merkezden taşra

teşkilatlarına doğru ilerleyen bir yapıdadır ve bireysel sorunlardan ziyade genele odaklanılmaktadır. Bu tarzda dzenlenen mesleki gelişim programları, sürekli tertip edilen ancak mecburiyet duygusuyla yürütölen, zaman alıcı ve gereksiz ihtiyaçları karşılamaya yönelik etkinlikler olarak görölmektedir (Bümen vd., 2012). Bireylerin ihtiyaçlarından ve karşılaştıkları sorunların çözümünden uzak bir şekilde dzenlenen mesleki gelişim programlarından istenilen verimin alınması beklenemez. Değişim sadece bireysel değil aynı zamanda örgütsel bir süreçtir. Bireylerin değişim ihtiyaçlarını örgüt yapısı göz önünde bulundurmalıdır. Bazen bu durumun tersi de olabilmektedir. Kurum destekleyici ve ilerlemeci bir anlayış sergilerken, bireyler motivasyon düşüklüğü yaşayabilmektedirler (Guskey, 2007). Bu bağlamda öğretmenlerin mesleki yeterliklerini etkileyen faktörlerin bir değişim ihtiyacı olarak görölmeleri ve değişimi ihtiyaçlarına yönelik mesleki gelişim programlarının dzenlenmesi gerekmektedir.

Öğretmen Yeterliklerini Etkileyen Faktörler

Öğretmenlerin mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceri gibi donanımlarının yanında, öğretmen niteliğini etkileyen bir diğer faktör de onların görev ve sorumluluklarını yerine getirebileceklerine olan inançlarıdır (Çapa-Aydın, Uzuntiryaki, Temli ve Tarkin, 2013). Bandura (1997) bir işte başarılı olabilmek için sahip olunması gereken yeteneklerin yanında, bireyin başaracağına olan inancının da önemli olduğunu vurgulamıştır. Bir başka deyişle, başarılı olmada bireyin öz yeterlik inancı da etkilidir. Öğretmenlerin sadece alan yeterliklerine sahip olması onların sınıf içi performanslarını nitelikli bir şekilde sergilemeleri için yeterli bir faktör değildir, aynı zamanda bu niteliklerini öğretim sürecine yansıtabilmeleri için öz yeterliklerinin de yüksek olması gerekir (Şahin, 2010).

Bandura, öz yeterliği bireyin belirli bir performans ya da davranışı sergilemek için ortaya koyduğu etkinlikler yoluyla başarılı olabilmek kapasitesine olan inancı olarak tanımlamaktadır (Bandura, 1997, s. 15). Bandura (1977) öz yeterlik inançlarını etkileyen faktörleri bireylerin mesleki tecrübelerine, kendi duygularına ve başkalarının bireylerin sergiledikleri ya da sergileyecekleri performanslarına ilişkin yorumlarına dayandırmakta ve öz yeterliğin başlıca dört temel kaynağı olduğunu ifade etmektedir. Bunlar; mesleki deneyimler, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve duygu durumlarıdır.

Mesleki deneyimler bireyin işi ile ilgili başarılı ya da başarısızlıkla sonuçlanan tecrübelerdir (Senemoğlu, 2013). Bandura (1977) öğretmenlerin mesleki yeterliliğe sahip olmasındaki en önemli faktörün doğrudan yaşanan mesleki deneyimler olduğunu belirtmektedir. Çünkü birey geçmişteki mesleki tecrübelerini değerlendirerek, benzer eylemleri gerçekleştirme kapasiteleri konusunda bir yeterlik inancı geliştirir. Bireyin başarıyla sonuçlanan eylemleri öz yeterlik inancını artırırken, yaşadığı başarısızlıklar öz yeterlik inancını olumsuz etkilemektedir (Pajares, 2002). Bu bağlamda öğretmenlerin genel ve kişisel öz yeterlik inançlarının geliştiği en önemli dönemlerden biri olan hizmet öncesi dönemde aldıkları dersler ve yaptıkları uygulamaların sonucunda edindikleri tecrübeler bireylerin öz yeterliklerine ilişkin inançlarını geliştirmektedir (Kızılcapan ve Kırmızıgül, 2021). Gürbüz, Erdem ve Gülburnu (2013) çalışmalarında, öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin, öğretmen yeterliğini etkileyen bir faktör olduğunu belirtmişler ve çalışmalarındaki katılımcıların büyük çoğunluğunun mesleki deneyimin öğretmen yeterliğini olumlu etkilediğini ve öğrenci başarısını artırdığını dile getirdiklerini ifade etmişlerdir. Dolaylı yaşantılar bireyin kendi mesleği ile ilgili alanlardaki diğer bireylerin gözlemlenmesine dayanmaktadır. Birey gözlemlendiği ya da model aldığı kişinin ortaya koyduğu bir ürünü veya sergilediği eylemleri gözlemleyerek kendi yeterliği ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmektedir (Gültekin, 2011, s. 116). Sözel ikna, bireyin başkalarından aldığı geri bildirimler ve teşvikler ile ilgilidir (Thompson, 2016). Bireylerin bir konu hakkında aldıkları görüşler, motive edici konuşmalar, olumlu ya da olumsuz eleştiriler o konu hakkındaki şüpheleri ortadan kaldırmada etkili olabilmektedir. Bu bağlamda, görüşü alınan kişinin güvenilirliği, uzmanlığı ve saygınlığı önemlidir. Başka bir ifadeyle, bir konu alanında öz yeterlik inancı yüksek kişilerin benzer konularda çevresindeki bireylerin öz yeterlik algılarını değiştirebilmektedir (Bolat, 2011). Duygu durumları ise bireyin farklı durumlara gösterdiği tepkileri ve bu durumlara yönelik algılarını ifade etmektedir (Heaton, 2013). Bireyin ruh hali, stres, korku ve gerginlikleri onun öz yeterlik algılarını etkileyebilmektedir (Lee, 2009). Diğer bir deyişle, bireyin bir işi yaparken taşıdığı olumlu duygular öz yeterliğini olumlu etkilerken, içinde bulunduğu olumsuz ruh hali ya da yapacağı işe karşı duyduğu kaygılar öz yeterliğini olumsuz etkilemektedir.

Öğretmen yeterliklerinin hangi faktörlerden etkilendiğini ve gelişimine ne tür faktörlerin katkıda bulunduğunun tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır, çünkü bu faktörler öğretmenlerin yetenekleri ve yeterlikleri hakkında kendi teorik ve pratik yargılarını anlamak için gereklidir (Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, 2007). Aynı zamanda öğretmen yeterliğini etkileyen faktörlerin neler olduğu hakkında bilgi sahibi olmak, öğretmenlerin yeterlik yargılarını güçlendirmek açısından da önemlidir. Bandura'nın öne

sürdüğü öz yeterlik ve başarı arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, yeterlik algısı yüksek olan öğretmenlerin daha etkili bir öğretim gerçekleştireceği söylenebilir (Çapa-Aydın ve diğer., 2013). Dolayısıyla, öğretmen yeterliğini etkileyen ve geliştiren kaynakların bilinmesi ile öğretimin daha etkili olması sağlanabilir.

İlgili literatürde öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarına yönelik yapılan çalışmalarla kıyaslandığında, bu inançların kaynakları ile ilgili çalışmalar sınırlı sayıda kalmaktadır. (Çapa-Aydın vd., 2013; Heaton, 2013; Henson, 2002; Mulholland ve Wallace, 2001; Phan ve Locke, 2015; Tschannen-Moran, Woolfolk Hoy ve Hoy, 1998; Usher ve Pajares, 2008). Yine de, literatürde diğer öğretim konu alanlarında öğretmen yeterlik inançlarının oluşumunu etkileyebilecek faktörleri saptamak için dikkate değer girişimler olmuştur. Örneğin Akkuzu (2011) kimya öğretmeni adaylarında bulunması gereken yeterlilikler ve bu yeterlilikleri etkileyen faktörleri inceleyen yapısal eşitlik modeli çalışmasında, öğretmen adaylarının kimya öğretimi öz yeterlik inançları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, meslek deneyimleri ve alan bilgileriyle yüksek derecede ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Sevimel ve Subaşı (2018) İngilizce öğretmen adaylarının yeterliklerinin dört temel faktörden etkilendiğini ve bunları önem sırasına göre üniversite eğitimi, öğretmenlik uygulamaları, dil yeterlikleri ve duygu durumları olarak belirtmişlerdir. Yeung ve Watkins (2000) de benzer şekilde öğretmenlerin yeterlik inançlarının en çok öğretmenlik uygulamalarından etkilendiğini, bunun yanı sıra eğitim çalışmalarının, danışman öğretmenlerin, öğrencilerin, ders ve ders planlarının da yeterlik inançları üzerinde etkili olduğunu saptamışlardır. Paulou (2007) da çalışmasında, Bandura'nın temel yeterlik inancı kaynaklarına ek olarak, kişilik özelliklerinin, motivasyonun, bireysel yeteneklerin ve üniversite eğitiminin öğretmen yeterliklerini etkileyen faktörler olarak ifade etmektedir.

Öğretmenlerin meslekî yeterlik gelişimlerinin sağlanabilmesi için, öğretmen yeterliklerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bu engellerin belirlenerek öğretmen yeterliklerinin artırılmasına yönelik

önerilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Literatür incelendiğinde, başta Bandura'nın öz yeterliği etkileyen dört kaynak modeli olmak üzere, öğretmenlerin farklı nedenlere bağlı olarak meslekî yeterliklerinin etkilendiği görülmektedir. Ancak, Bandura'nın ortaya koymuş olduğu öz yeterliği etkileyen bu dört kaynak modeli, farklı branşlardan öğretmenlerin katılımlarıyla genişletilebilir. İlgili alanda yapılan çalışmaların genellikle nicel çalışmalar olduğu, nitel araştırmaların ise sınırlı sayıda olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen görüşlerine bağlı olarak nitel araştırma yöntemleri ile öğretmenlerin meslekî yeterliklerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bu bağlamda çözüm önerilerinin ortaya koyulması araştırmayı önemli kılmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin meslekî yeterliklerini etkileyen faktörleri belirlemek ve öğretmenlerin meslekî yeterliklerini arttırabilmeleri için öneriler sunabilmektir. Bu doğrultuda çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin genel olarak mesleki yeterliklerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin hizmet öncesi aldıkları eğitimin mesleki yeterliklerine olan etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin mesleki yeterliklerine olan etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin okul ortamı ve bu ortamdaki sosyal ilişkilerinin mesleki yeterliklerine olan etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin duyuşsal durumlarının mesleki yeterliklerine olan etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin mesleki yeterliklerine olan etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Öğretmenlerin mesleki anlamda kendilerini yetersiz buldukları alanlara yönelik görüşleri nelerdir?
8. Öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini geliştirebilmelerine yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma deseni kapsamında yürütülmüştür. Nitel araştırmalar genellikle bir konu hakkında derinlemesine ve kapsamlı bilgi edinmek amacıyla kullanılmaktadır (Patton, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 Eğitim Öğretim yılında Aksaray, Kayseri ve Nevşehir illerinde farklı branşlarda görev yapan gönüllü 20 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme nitel

araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır ve araştırmacıya özellikle süre bakımından avantajlar sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

<i>Demografik Bilgiler</i>		<i>f</i>
Cinsiyet	Kadın	9
	Erkek	11
Branş	Sınıf	5
	İngilizce	4
	Türkçe	4
	Matematik	3
	Sosyal Bilgiler	2
	Fen Bilgisi	1
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1
Toplam		20

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen form öğretmenlerin mesleki yeterliklerini etkileyen faktörlere ilişkin düşüncelerini açığa çıkaran açık uçlu sekiz sorudan oluşmuştur. Görüşme formu oluşturulurken alanyazın taranmış ve uzman görüşleri alınmıştır. İki Eğitim Programları ve Öğretim alanı, biri de Eğitim Yönetimi alanı uzmanı olmak üzere toplamda üç akademisyenin görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak görüşme formunun taslağı hazırlanmıştır. Taslak haline getirilen görüşme formu uygulamaya geçilmeden önce iki sınıf öğretmenine ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda görüşme formunun sıkıntısız bir şekilde uygulandığına kanaat getirilerek görüşme forumunun son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplaması

Araştırmanın verileri 2019-2020 Eğitim Öğretim yılında Aksaray, Kayseri ve Nevşehir illerinde farklı branşlarda görev yapan 20 öğretmeninden toplanmıştır. Görüşmeler yüz yüze yapılmıştır. Her bir görüşme ortalama 20-25 dakika arası sürmüştür. Görüşmelerde ses kaydı gönüllük esasına göre yapılmıştır. 8 katılımcı ses kaydına izin verirken, 12 katılımcının görüşleri not edilerek alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde bilgisayar destekli nitel veri analizi programı kullanılmıştır. Görüşme verilerinden çıkarılan kavramlar benzerliklerine ve farklılıklarına göre kod ve temalara ayrılmıştır. Belirlenen kod ve temalar iki uzamanın görüşüne sunulurken kapsam geçerliği sağlanmıştır. Daha sonra veriler nihai temalara ve kodlara ayrılıp şekiller halinde frekansları belirtilerek sunulmuştur. Ayrıca, araştırma bulgularının iç-güvenirliğini ve inanırılığını artırmak amacıyla öğretmen görüşlerinden aslına uygun olarak sıkça alıntılar yapılmıştır. Katılımcıların görüşleri öğretmenleri temsilen Öğretmen 1(Ö1), Öğretmen 2 (Ö2),....şeklinde kodlanmıştır.

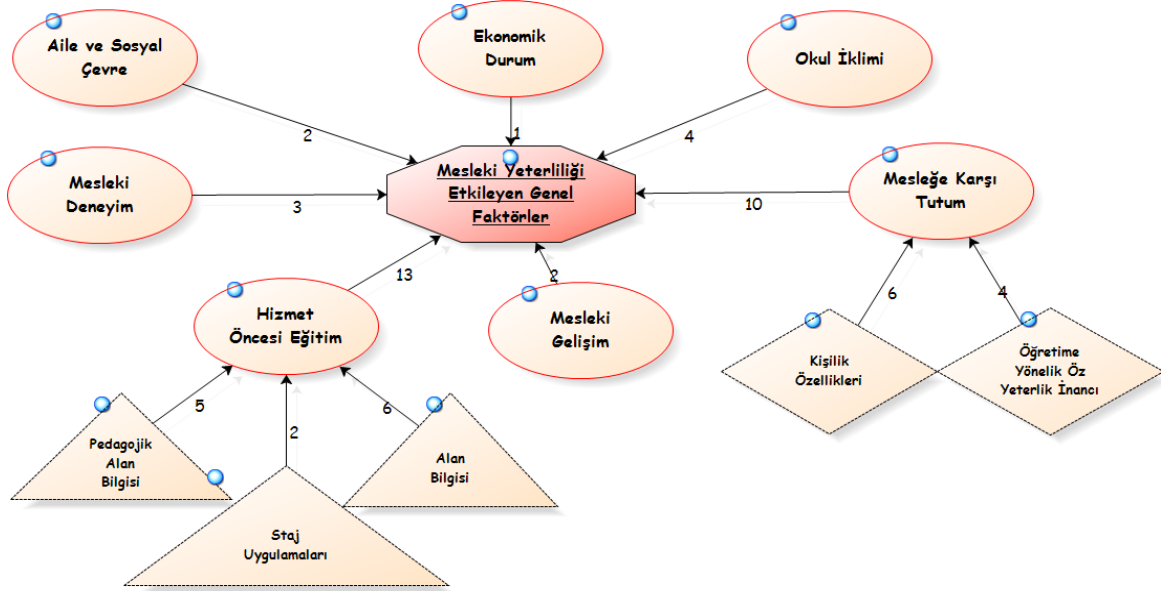
Araştırmada ayrıca görüşmelerden elde edilen sonuçların iç ve dış güvenilirliğini sağlamak amacıyla, bulguların gerçekliğine ilişkin kanıtların ortaya konması, benzer süreçlerin birbiriyle uyumlu olması ve sonuçların benzer ortamlarda karşılaştırılabilmesi için, objektif bir yaklaşımla toplanan veriler ve sonuçları yine objektif olarak okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Araştırmada katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler analiz edilmiş, yöneltilen sorulara bağlı olarak cevaplar analiz edilmiş, ulaşılan tema ve kodlar modeller aracılığıyla görselleştirilmış ve değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin Genel Olarak Mesleki Yeterliliği Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin mesleki yeterliliği etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini almak üzere “Sizce bir öğretmenin mesleki yeterliliklerini etkileyen faktörler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda, oluşturulan temaya ait kodlar ve frekanslarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1. Öğretmenlerin Mesleki Yeterliliğini Etkileyen Faktörler

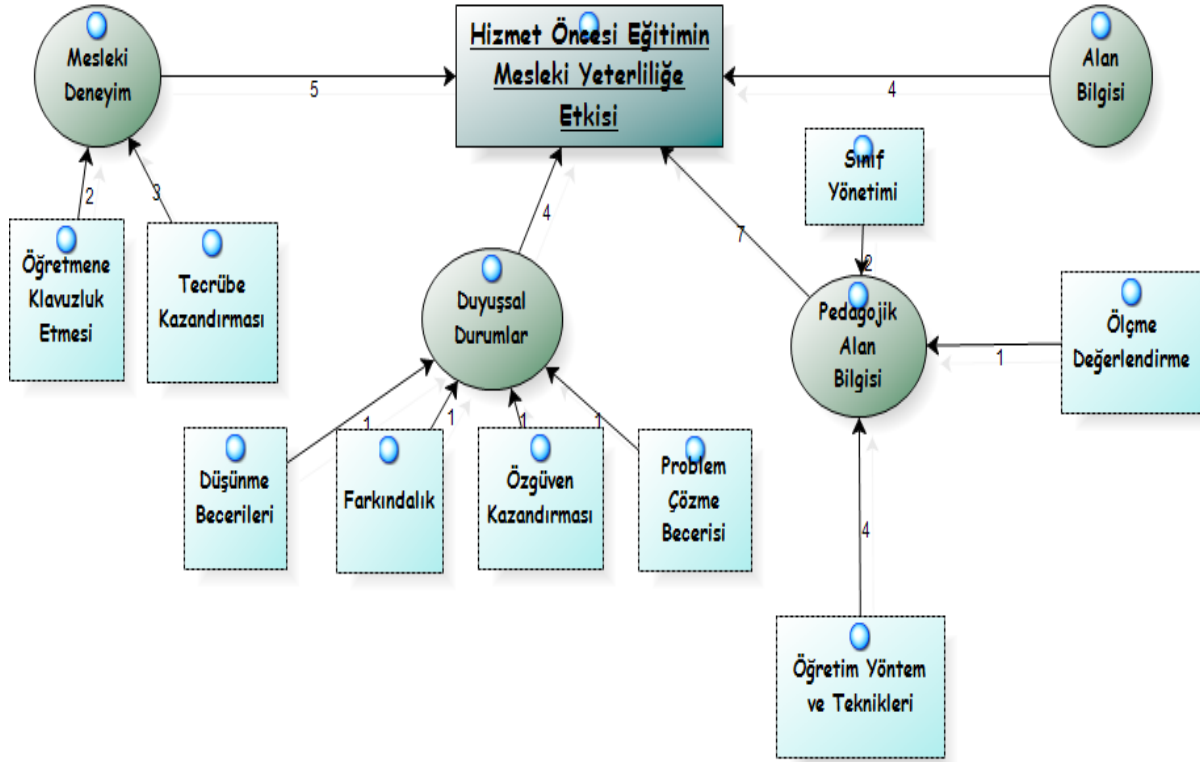
Şekil 1’de görüldüğü üzere öğretmenlerin mesleki yeterliliği etkileyen faktörlere ilişkin verdikleri cevaplar farklılık göstermektedir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde, hizmet öncesi eğitim başlığı altında; alan bilgisi, pedagojik alan bilgisi, staj uygulamaları, mesleğe karşı tutum başlığı altında; kişilik özellikleri, öğretime yönelik öz yeterlik inancınının mesleki yeterliliği etkilediği görülmektedir. Katılımcı görüşlerine göre mesleki yeterliliği etkileyen diğer faktörler olarak okul iklimi, mesleki deneyim, aile ve sosyal çevre, mesleki gelişim ve ekonomik durum kodları ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Hizmet öncesi eğitim	Ö5, “Hizmet öncesi alınan eğitim çok önemlidir. Çünkü kendi alanı ile ilgili ve öğretmenlik ile ilgili bilgilerin yeterli donanımlı verilmesi gerekir ki öğretmende hizmet içinde iken o bilgiler ile kendini yeterli hissetsin. Yeterli hissetsin kendini yenilemesin anlamında değil sürekli yine kendini geliştirsin yeniliklere açık olsun. Hizmet öncesi alınan stajyerliğinde öğretmenin hizmet içi sürecine olumlu yönde etki eder. Hatta hizmet öncesi alınan eğitimlerde stajyerlik yılını daha fazla vermeleri gerektiğini düşünüyorum.”
Mesleğe karşı tutum	Ö1, “Bir öğretmenin mesleki yeterliliğini etkileyen faktörlerden birisi öğretmenlik mesleğini bilerek ve isteyerek tercih etmesi, işini severek yapıyor olmasıdır. İnsan sevdiği, yapmaktan mutlu olduğu işte kendisini daha rahat ve huzurlu hissettiği için verimi fazla olacaktır. İşine duyduğu aşkla kendisini sürekli yenilemek isteyecek, kendini geliştirmenin yollarını arayacaktır.”
Okul iklimi	Ö8, “Okul atmosferi önemli bir faktör bence. İdarecilerin ve zümrelerin anlayışsızsa ve ortak paydalarla buluşamıyorsa kendini tam anlamıyla göstermezsin.”
Mesleki deneyim	Ö12, “Öğretmenlik mesleği iş üstünde öğrenilen bir meslek. Çoğumuz öğretmenliğin ilk yıllarında zorluk çekmişizdir. Zaman geçtikçe hatalarından ders alıp daha iyi oluyorsun..”
Mesleki gelişim	Ö18 “Öğretmen durağan olmamalı, sürekli yenilikleri takip ederek yeterliklerimizi geliştirebileceğimizi düşünüyorum”
Aile ve sosyal çevre; Ekonomik durum	Ö7 “...sadece akademik anlamdaki durumlarla yeterlikler açıklanamayabilir. Öğretmen de tüm insanlar gibi sosyal bir varlık. Ailesindeki, çevresindeki durumlardan olumsuz etkilenebilir. Bu duruma ekonomik etmenlerde dahi edilebilir...”

Bu bulgulara göre öğretmenlerin mesleki yeterliliğini etkileyen genel faktörlerin en çok hizmet öncesi eğitim başlığı altında alan bilgisi, pedagojik alan bilgisi, staj uygulamaları kodlarında toplandığı; bunu mesleğe karşı tutum başlığı altında kişilik özellikleri ve öğretime yönelik öz yeterlik inancınının takip ettiği söylenebilir.

Hizmet Öncesi Eğitimin Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimin mesleki yeterliklerine olan etkisine ilişkin görüşlerini almak üzere “Hizmet öncesi (Üniversite eğitimi) aldığınız eğitimin (Alan bilgisi ve pedagojik bilgi) mesleki yeterliklerinize olan etkisini açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda, bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait kodlar ve frekanslarını gösteren model aşağıda sunulmuştur.

Şekil 2. Hizmet Öncesi Eğitimin Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Şekil 2 incelendiğinde öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimin mesleki yeterliliğe etkisine ilişkin verdikleri cevapların çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde; pedagojik alan bilgisi başlığı altında öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi, ölçme değerlendirme, mesleki deneyim başlığı altında tecrübe kazandırması, öğretmene kılavuzluk etmesi, duyuşsal durumlar başlığı altında düşünme becerileri, farkındalık, özgüven kazandırması, problem çözme becerisi ve alan bilgisi faktörlerinin mesleki yeterliliğe etkilediğini ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

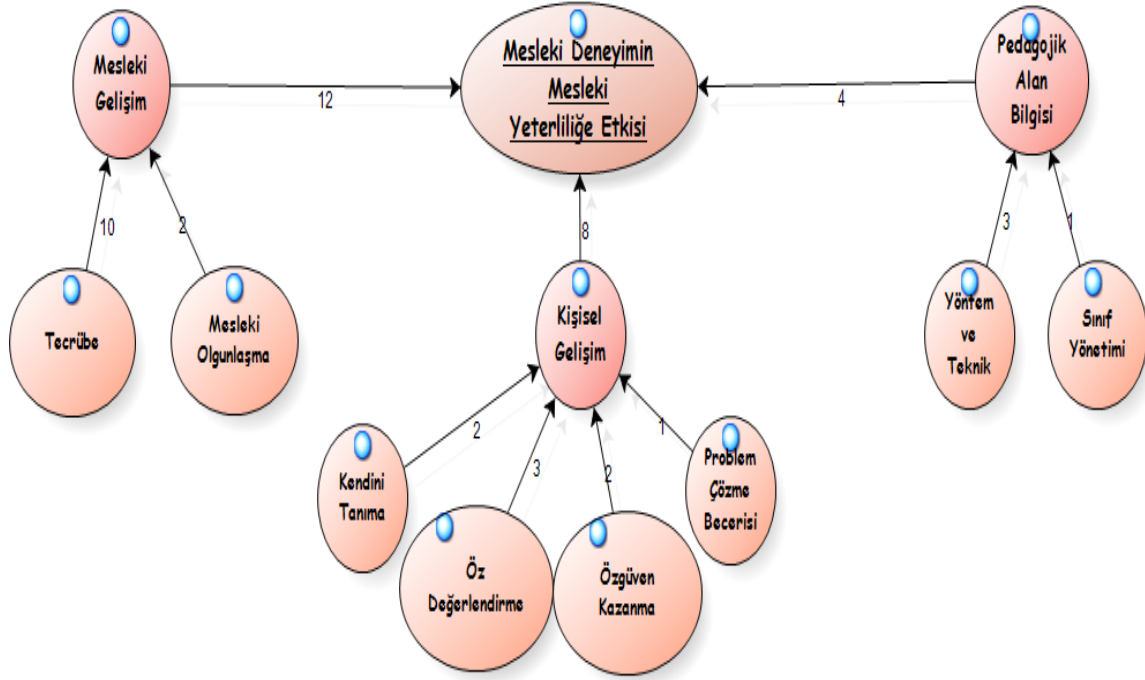
Pedagojik alan bilgisi	Ö2, “Üniversitede almış olduğum ölçme değerlendirme, özel eğitim teknikleri, rehberlik gibi pedagojik bilgiler öğretmenlik hayatımda bana kılavuzluk etmiştir.”
Mesleki deneyim	Ö17, “Öğretmenlik uygulamaları bu süreçte çok önemli. Mesleğin ilk yıllarında özellikle okul uygulamalarındaki deneyimlerinden ve danışman öğretmenin tavsiyelerinden faydalanıyorsun”
Alan bilgisi	Ö5, “Eğer öğretmen yeterli alan bilgisine sahip olursa aldığı eğitimde hem kendine, işine olan özgüveni sağlamış olur hem de özgüven sahibi olursa işine de olumlu yansır.”
Duyuşsal durumlar	Ö20, “Bir kere sana öz güven kazandırıyor. Hiçbir şey öğrenmeden nasıl kendini yeterli hissedebilirsin ki?...”

Bu temaya ilişkin yapılan analizlerde, hizmet öncesi eğitimde sırasıyla pedagojik alan bilgisinin, mesleki deneyimin, alan bilgisinin ve duyuşsal durumların öğretmenlerin mesleki yeterliklerine etki ettiği, öğretmenler tarafından en çok ifade edilen kodun ise öğretim yöntem ve teknikleri olduğu tespit edilmiştir.

Mesleki Deneyimin Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Öğretmenlerin mesleki deneyimin mesleki yeterliliğe etkisine ilişkin görüşlerini almak üzere “Mesleki deneyiminizin mesleki yeterliliğinize etkileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda oluşturulan temaya ait alt temalar ve frekanslarını gösteren model Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3. Mesleki Deneyimin Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Şekil 3'de de görüldüğü üzere öğretmenlerin mesleki deneyimin mesleki yeterliliğe etkisine ilişkin verdikleri cevaplar arasında en çok görüş alan alt tema mesleki gelişim olmuştur ($f=12$). Katılımcılar mesleki gelişim başlığı altında tecrübenin ve mesleki olgunlaşmanın önemine değinmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğretmenler mesleki deneyimde kişisel gelişimin ve pedagojik alan bilgisinin mesleki yeterliği etkilediğini ifade etmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

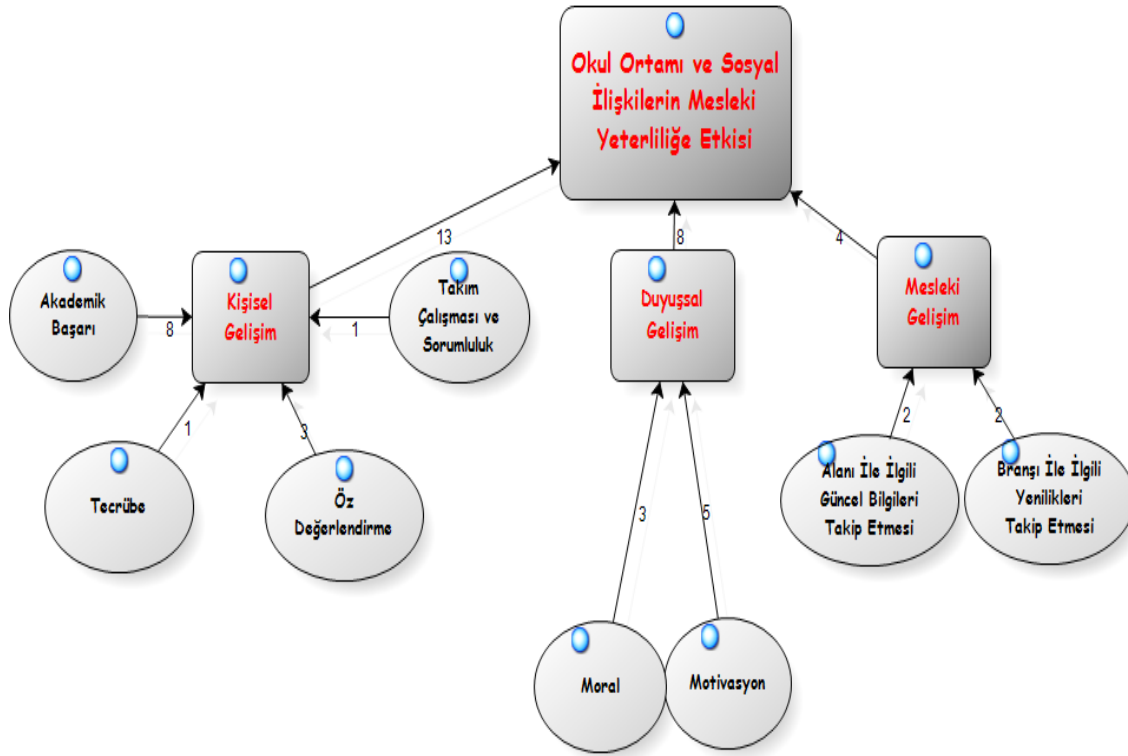
Mesleki gelişim	Ö10, "Mesleki deneyimin mesleki yeterliliğe olumlu anlamda etki ettiğini düşünüyorum. Tecrübe insanın mesleğinde olgunlaşması adına çok önemli yaşadıkça ve mesleğimizi farklı okullarda uyguladıkça eksiklerimizi, hatalarımızı veya artılarımızı görebiliyoruz. Bu durumda mesleki yeterlilik açısından kendimizi geliştirmenize fırsat olarak doğuyor."
Kişisel Gelişim	Ö15, "Her öğrenci farklı bir karakter. Dolayısıyla müfredata bağlı konular anlatılırken öğrencinin gereksinimine göre anlatım teknikleri daha iyi oturuyor. Problem çözme becerin gelişiyor. Deneyim mutlaka meslekte insanı geliştiren bir etken."
Pedagojik alan bilgisi	Ö19, "Mesleki deneyimin önemli olduğunu düşünüyorum, gerek sınıf yönetimi gerekse konu anlatımı, uygulanacak yöntem ve tekniklerin seçilmesi aşamasında çok etki ediyor. Mesleki yıllar geçtikçe öğretmen kendini geliştirmeye devam ettikçe, hangi konuyu nerede ve nasıl vereceğini daha iyi biliyor."

Bu bulgulara göre mesleki deneyimde öğretmenlerin kendilerini hem mesleki hem de kişisel anlamda geliştirmelerinin mesleki yeterliklerini olumlu yönde etkileyebileceği; bununla birlikte mesleki deneyimin öğretim yöntem ve tekniklerini etkili kullanabilme ve sınıf yönetimini sağlama açısından mesleki yeterliğe katkısı olduğu söylenebilir.

Okul Ortamı ve Sosyal İlişkilerin Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Öğretmenlerin okul ortamı ve sosyal ilişkilerin mesleki yeterliliğe etkisine ilişkin görüşlerini almak üzere "Okul ortamı ve bu ortamdaki paydaşlarla (öğretmen, öğrenci, yönetici, veli vb.) olan sosyal ilişkilerin öğretmen yeterliklerine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda, bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait kodlar ve frekanslarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4. Okul Ortamı ve Sosyal İlişkilerin Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, okul ortamı ve sosyal ilişkilerin en çok akademik başarıya (f=8) ve motivasyon'a (f=5) etkisi olduğu görülmektedir. Bunların dışında öz değerlendirme, moral, alanı ve branşı ile ilgili yenilikleri takip etmesi, takım çalışması ve sorumluluk ve tecrübe kodlarına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları şöyledir:

Kişisel gelişim

Ö12, "Sosyal ilişkilerin ve iletişimin öğretmen yeterliliği üzerine çok önemli bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Bir öğretmende bulunması gereken en önemli özelliklerden bir tanesi sosyal ilişkilerini sağlıklı kuruyor olmasıdır. Öğrenci ve velileriyle kuracağı sağlıklı ve seviyeli bir iletişimin başarıya ulaşmada anahtar rolünü üstleneceğini düşünüyorum. Öğretmen böylece kendini daha net ifade edebilecek ve istediklerini olmasını kolaylaştıracaktır. Aynı şekilde okul ortamındaki diğer paydaşlarla kurulacak ilişkide önem arz etmektedir. Zümreleriyle olan ilişkilerinizi alanunuzdaki uygulamaları ve gelişmeleri takip etmenizi kolaylaştıracaktır. Dönüt almanız, eksiklerinizi tespit etmeniz ve artularınızın üzerine koymanızın yolu paydaşlarla etkili bir ilişkiden geçmektedir."

Duyuşsal gelişim

Ö18, "Okul ortamı öğretmenin kendini mutlu hissedebileceği sürekli olarak gitmekten zevk alabileceği bir ortam olmalıdır. Eğer öğretmen okul ortamını severse okul içerisinde de öğrencilerine o kadar faydalı olacağını düşünüyorum. Eğer okulunda öğretmen okul idaresini sevmese ya da meslektaşları ile anlaşmazlık yaşarsa bu öğretmenin motivasyonunu düşürecektir. Eğer öğretmenin çalıştığı ortamda öğrenci profili kötü ise yine öğretmenin yeterliliği olumsuz yönde etkilenecektir."

Mesleki gelişim

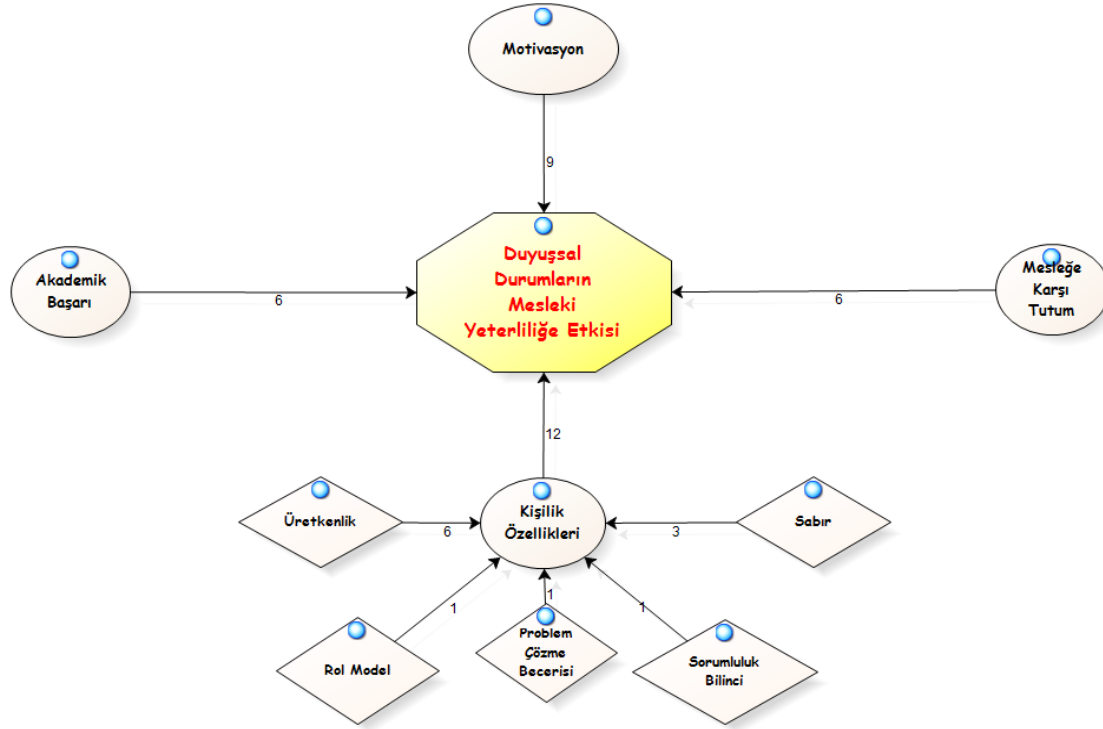
Ö19, "...sizin bilmediğiniz ya da daha önce karşılaşmadığımız yöntemleri, etkinlikleri veya farklı soru tiplerini zümrelerinizden öğrenebiliyorsunuz. Bu da sizi alanınızla ilgili yenilikleri takip etmenizi sağlıyor."

Bu bulgulara göre okul ortamı ve sosyal ilişkilerin mesleki yeterliliğe kişisel gelişim başlığı altında akademik başarı sağlama, öz değerlendirme, tecrübe kazandırma, takım çalışması ve sorumluluk; duyuşsal gelişim başlığı altında motivasyon ve moral kazandırma ile mesleki gelişim başlığı altında alanı ve branşı ile ilgili güncel bilgileri ve yenilikleri takip etmesi gibi faktörlerin mesleki yeterliliğe olumlu yönde katkı sağladığı söylenebilir.

Duyuşsal Durumların Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Öğretmenlerin duyuşsal durumların mesleki yeterliliğe etkisine ilişkin görüşlerini almak üzere "Kişilik özellikleri, motivasyon ve mesleğe karşı tutum gibi duyuşsal durumların mesleki yeterlilikleriniz üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar

doğrultusunda, bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait kodlar ve frekanslarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5. Duyuşsal Durumların Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Öğretmenlerin duyuşsal durumların mesleki yeterliliğe etkisine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, kişilik özellikleri başlığı altında üretkenlik, sabır, rol model, problem çözme becerisi, sorumluluk bilinci faktörlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin verdikleri cevaplardan duyuşsal durumların motivasyon, akademik başarı ve mesleğe karşı tutum gibi faktörlere etki ettiği anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

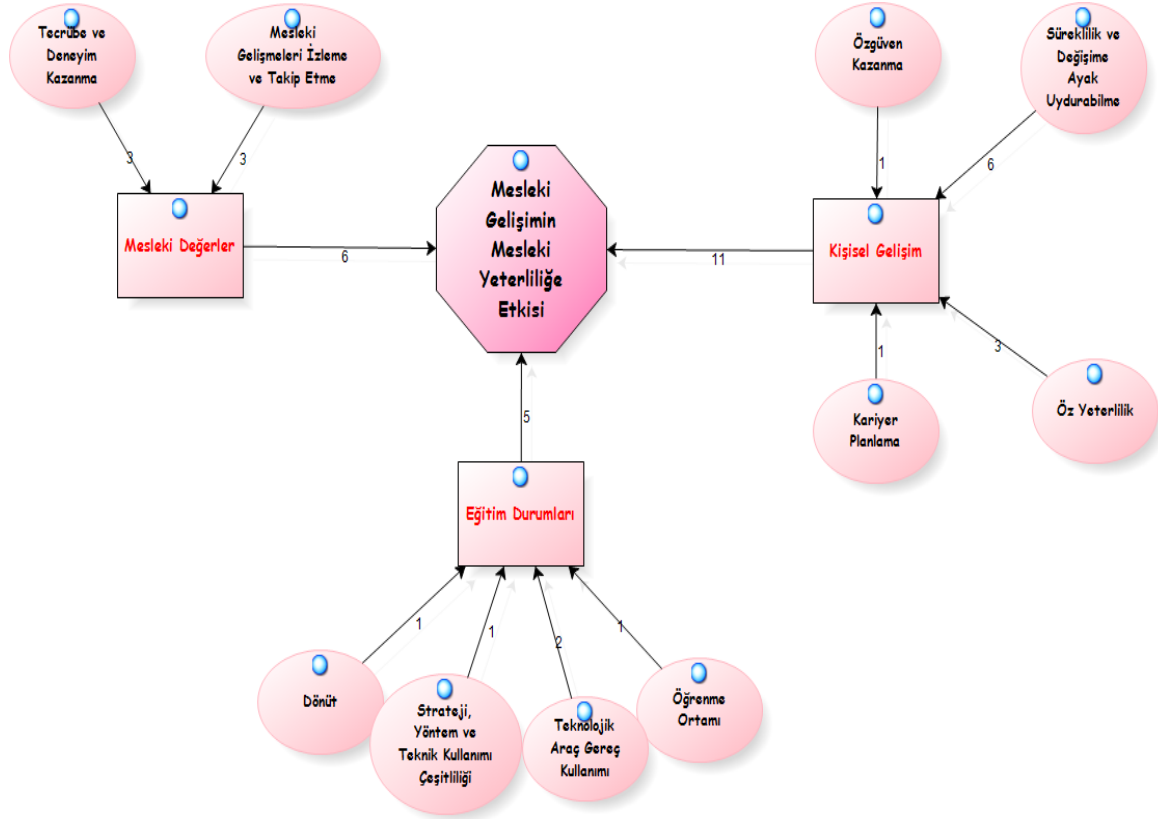
Kişilik özellikleri	Ö7, "Kişilik özelliklerinin mesleki yeterliliği etkilediğini düşünüyorum. Öğretmenlik mesleği sabır isteyen, emek isteyen ve karşılıksız zamanlar bu mesleğin kaçınılmazıdır. Onun için kişilik özellikleri bu zorluğu göğüsleyemeyecek insanların bu mesleği seçmeleri uygun olmamaktadır. Kişi kendisine uygun sendiği mesleği yaparsa daha huzurlu, başarılı ve kendi iç dünyasında mutlu olacaktır. Motivasyonunuz ve mesleğinize karşı tutumunuz da doğrudan mesleki yeterliliğinizi etkileyecektir."
Motivasyon	Ö17, "Bu meslekte bence kişilik anlamında mesleğe yetkinlik çok önemli. Sabır, fedakarlık ve adanmışlık gerektiren bir meslektir öğretmenlik. Çocuklara sevgiyle yaklaşılabilen, onların geleceğini ülkemizin geleceği olarak gören mesleğinin bilincinde olan öğretmenlerle ülkemizin daha ileriye gideceğini düşünüyorum. Motivasyon da öğretmenlik mesleğinde önemlidir. Toplumda öğretmenin kendini değerli hissetmesi, maddi anlamda kaygısının olmaması ve çabalarının karşılığını alabilmesi öğretmenin mesleğine daha sıkı sarılmasını sağlayacaktır."
Akademik başarı	Ö3, "İşini sevmeyen birinin mesleğinde başarılı olması beklenemez. Bizler de işimizi isteyerek sevecek yaparsak, öğretimde başarıyı yakalarız."
Mesleğe karşı tutum	Ö20, "Mesleki yeterliliği en çok etkilenen şey mesleğe karşı olan tutum bence. Hem öznel tutum hem de diğerlerinin tutumu çok etkiliyor. Motivasyonda ise önemli olan şey içsel motivasyondur. Yapmaktan kaygılandığın işlerin bile üstüne giderek o gücü içinde hissetmek eninde sonunda seni mesleğinin bir numarası yapıyor. Eğer ki kişilik özelliği de uyumluluk, sakinlik yoksa hangi meslek olursa olsun başarı sağlanamaz."

Bu bulgulara göre duyuşsal durumların mesleki yeterliliği kişilik özellikleri, motivasyon, akademik başarı ve mesleğe karşı tutum faktörleri açısından olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Mesleki Gelişimin Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Öğretmenlerin mesleki gelişiminin mesleki yeterliliğe etkisine ilişkin görüşlerini almak üzere "Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin (alanı ile ilgili güncel bilgileri/yenilikleri takip etmesi; hizmet içi

faaliyetlere katılım) mesleki yeterliliklerine olan etkisi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 6. Mesleki Gelişimin Mesleki Yeterliliğe Etkisi

Şekil 6’da görüldüğü üzere öğretmenlerin mesleki gelişimin mesleki yeterliliğe etkisine ilişkin verdikleri cevaplar çeşitlilik göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; kişisel gelişim başlığı altında süreklilik ve değişime ayak uydurabilme, öz yeterlilik, kariyer planlama, özgüven kazanma; mesleki değerler başlığı altında tecrübe ve deneyim kazanma, mesleki gelişimleri izleme ve takip etme ve eğitim durumları başlığı altında teknolojik araç gereç kullanımı, öğrenme ortamı, strateji-yöntem-teknik kullanımı çeşitliliği, dönüt gibi faktörlerin mesleki yeterliliğe etki ettiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdadır:

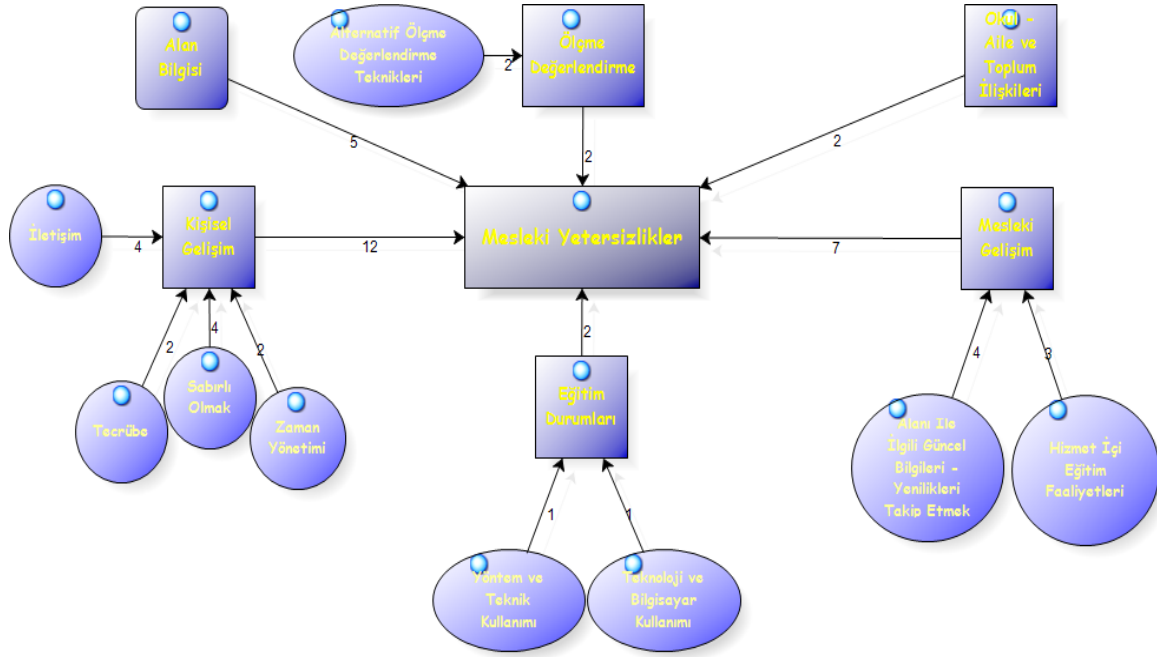
Kişisel gelişim	Ö9, “Mesleki gelişim için bireysel olarak ihtiyaç duyulan faaliyetlere katılım sağlanmalıdır. Bu faaliyetler doğrudan amaca yönelik olup fayda temeline göre uygulanmalıdır. Öğretmen gerek eğitim faaliyetleri gerekse projeler yolu ile teknolojinin de yardımı ile öğretmenlik yönünü hep canlı tutar, öz yeterliğini kuvvetlendirir”
Mesleki değerler	Ö14, “Hizmet içi eğitimlere belirli düzeyde olduğu müddetçe ve öğretmenlerimiz istekli bir şekilde katılım sağlandığı müddetçe mesleki yeterliliklerini artıracaklarını düşünüyorum. Öğretmenlik mesleği sürekli güncelliğini koruyan bir meslek olduğu için zümre öğretmenleri sürekli iş birliği halinde olmalı, yeni müfredatı takip etmelidir.”
Eğitim durumları	Ö13, “Öğretmen devamlı kendini yenileyebilmelidir. Eğitimin yürütücüsü olarak öncelikle kendini her an donanımlı kalmalıdır. Bilgisayar ve interneti aktif kullanabilmelidir. Monoton olmak yerine yeni öğrenmelere açık olmalı ve bu faaliyetler sayesinde öğrencilerine çok daha faydalı olacağını bilincinde olmalıdır. Hizmet içi eğitimler ve seminerler ile ufğunu her an genişletmelidir.”

Bu bulgulara göre mesleki gelişimin kişisel gelişim başta olmak üzere, mesleki değerler ve eğitim durumları açısından mesleki yeterliliğe olumlu yönde katkı sunduğu söylenebilir.

Mesleki Yetersizlikler

Öğretmenlerin mesleki yetersizliklerine ilişkin görüşlerini almak üzere “Kendinizi mesleki anlamda hangi alanlarda yetersiz bulunuyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar

doğrultusunda, bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait kodlar ve frekanslarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 7. Mesleki Yetersizlikler

Öğretmenlerin bu temaya ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde; en çok kişisel gelişim başlığı altında (f=12) iletişim, sabırlı olmak, zaman yönetimi, tecrübe eksikliği ve mesleki gelişim başlığı altında (f=7) hizmet içi eğitim faaliyetleri, alanı ile ilgili güncel bilgileri-yenilikleri takip etmek faktörlerinde mesleki yetersizlik yaşadıkları görülmektedir. Bunları sırasıyla alan bilgisi; ölçme değerlendirme; okul aile ve toplum ilişkileri ve eğitim durumları başlığı altında yöntem ve teknik kullanımı ile teknoloji ve bilgisayar kullanımı takip etmektedir. Bu temaya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Kişisel gelişim	Ö13, "Zaman yönetimi konusunda 40 dakikayı bazen planlı kullanamadığımı düşünüyorum."
Mesleki gelişim	Ö6, "Alan olarak değil de kendi branşım ile olan güncel yenilikleri sürekli takip edememe açısından yetersiz buluyorum."
Alan bilgisi	Ö16, "Sürekli programlar güncelleniyor. Bazen yeni müfredattaki konulara yönelik etkinlik tasarlamakta zorlanabiliyorum."
Eğitim durumları;	Ö3, "Teknoloji ve bilgisayar programları kullanma konusunda eksiklerim olduğunu düşünüyorum."
Ölçme değerlendirme	Ölçme-değerlendirme alanında kendimi yenilemek ve geliştirmek istiyorum."
Okul, aile ve toplum ilişkileri	Ö11, "Velilerle daha sık iletişim kurabilirim. Öğretmenlik hayatım boyunca hiç ev ziyareti yapmadım mesela. Ailenin ilgisizliği yakındığımız bir konu olmasına rağmen, bu konuda çok çaba sarf ettiğimi zannetmiyorum."

Bu bulgulara göre öğretmenlerin kendilerini özellikle alan bilgisi, iletişim, sabır, alanı ile ilgili güncel bilgileri-yenilikleri takip etme ile hizmet içi eğitim faaliyetleri noktasında yetersiz hissettikleri söylenebilir.

Mesleki Yeterlilik İçin Öneriler

Öğretmenlerin mesleki yeterliliğe ilişkin önerilerini almak üzere "Öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini geliştirebilmelerine yönelik önerileriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda, bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait kodlar ve frekansları gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Duyuşsal durumlar	Ö6, “Öğretmenlerin öncelikle yaptıkları işi sevmelerini moral ve motivasyonlarını yüksek tutmalarını öneririm. Öğrenci ve velileriyle sağlıklı bir iletişim kurarak işin içine onları da katmalarının önemli olduğunu ve böylece mesleki yeterliliklerini geliştirebileceklerini düşünüyorum...”
Hizmet öncesi eğitim	Ö12, “Öğretmen olmak isteyenlerin eğitim fakültesini seçerken kendilerini, kişisel özelliklerini iyi değerlendirmeleri daha sonra öğretmen adaylarını eğitim fakültelerine seçecek kişilerin iyi bir yazılı, sözlü mülakat yapmaları gerektiğini düşünüyorum. İnsan sevgisi, sabır, hoşgörülü olmayan maddi ağırlıklı düşünen kişilerin eğitim fakültelerine giriş yaptıkları andan itibaren mesleki gelişim sağlayamayacaklarını, sağlamak istemeyeceklerini, sevmeyen bir işi yapmış olacaklarından dolayı mesleki yeterliliklerinde gelişmeyeceğini düşünüyorum...”
Genel kültür; Performans değerlendirme sınavlarının yapılması	Ö17, “Öğretmen dediğin çevresinde olup bitenlerin farkında olmalı. Hayata dair bir görüşü olmalı yani. Öğrencilerini yetiştirirken onların düşünme becerilerini de geliştirmeli. Karşılaştıkları problemleri yorumlayabilmeli, her zaman başkalarının yardımına ihtiyaç duymamalı. Bunun için önce kendimizi geliştirmeliyiz. Gündemi takip etmeliyiz, okumalıyız...” Ö19, “Bizim camiada çalışanda bir çalışmayan da...Bu nedenle kendini geliştirme gereği duymayan öğretmen sayısı çok fazla. Öğrenci gibi öğretmenin de performansı değerlendirilmeli. Belli periyot aralıklarında temel ve güncel konulara yönelik yapılacak sınavlar, bazılarına çeki düzen verebilir...”

Bu bulgulara göre öğretmenler mesleki yeterlilik için hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılma, alanı ile ilgili güncel bilgileri takip etme, yenilikleri ve gelişmeleri izleme, zümre toplantılarına katılım sağlama, yurt dışı deneyim edinme, kişisel gelişim sağlama, işini severek yapma, hizmet öncesi eğitimlerin iyileştirilmesi, genel kültür sahibi olma ve performans değerlendirme sınavlarının yapılması gibi birtakım öneriler getirmişlerdir. Bu öneriler ışığında yapılacak olan çalışmalar ve eğitimlerle mesleki yeterlilik alanında kazanım sağlanacağı düşünülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmada öğretmenlerin genel anlamda mesleki yeterliklerini etkileyen faktörler; hizmet öncesi eğitim, mesleğe karşı tutum, okul iklimi, mesleki deneyim, mesleki gelişim, aile ve sosyal çevre ve ekonomik durum olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu faktörlerin hangi açılardan mesleki yeterliklere etki ettiğini tespit edebilmek için hem katılımcı öğretmenler hem de ilgili literatürde genel olarak ortaya konan faktörler hakkında katılımcıların görüşlerine başvurulmuştur.

Katılımcılara ilk olarak hizmet öncesi eğitimin mesleki yeterliğe etkisi sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar başta pedagojik alan bilgisi olmak üzere, mesleğe ön deneyim kazandırması ve alan bilgisi açısından hizmet öncesi eğitimin önemini ortaya koymuştur. Ayrıca, özgüven, farkındalık ve düşünme becerileri kazandırması bakımından da olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hizmet öncesi eğitimin mesleki yeterliğe etkisine ilişkin literatürde benzer sonuçlar yer almaktadır. Sevimel ve Subaşı (2018) öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerini artırılması bakımından özellikle üniversite eğitiminin ve öğretmenlik etkinlik algılarının oluşturulmasında uygulama deneyimlerinin önemli rolünün altını çizmişlerdir. Can (2015) fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki yeterlik kaynaklarını incelediği çalışmada, alan bilgisi ve pedagojik alan bilgisinin mesleki yeterliği etkileyen önemli faktörler olduğunu belirtmiştir. Yeung ve Watkins (2000) de benzer şekilde öğretmenlerin yeterlik inançlarının en çok öğretmenlik uygulamalarından etkilendiğini, bunun yanı sıra eğitim çalışmalarının, danışman öğretmenlerin, öğrencilerin, ders ve ders planlarının da yeterlik inançları üzerinde etkili olduğunu saptamışlardır.

Mesleki deneyimin mesleki yeterliğe etkisi incelendiğinde, mesleki deneyimin öğretmenlerin kendilerini mesleki ve kişisel anlamda geliştirmeleri hususunda mesleki yeterliklerini olumlu yönde etkilediği ve öğretim yöntem ve tekniklerini etkili kullanabilme ve sınıf yönetimini sağlama açısından mesleki yeterliklerine katkısı olduğu saptanmıştır. Bandura (1997), meslek deneyimin öz yeterliği etkileyen en önemli kaynak olduğunu ifade etmiştir. İlgili literatürdeki çalışmalarda elde edilen sonuçlar mesleki deneyimin öğretmenlik yeterlik inançlarının en iyi yordayıcısı olduğunu göstermektedir (Morris, 2010; Pajares, 2002; Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy 2007). Bu görüşlerin aksine Shazadi, Khatoon, Aziz ve Hassan (2011) çalışmalarında, yaş ve mesleki deneyimin ortaokul öğretmenlerinin öz yeterlikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını tespit etmişlerdir. Ancak genel görüş mesleğini icra eden öğretmenler için mesleki deneyimin ve hizmet öncesi eğitimin alan öğretmen adayları için öğretmenlik deneyiminin mesleki yeterlikler üzerinde olumlu etkisi olduğu yönündedir. Bu görüşü destekler nitelikte Arslan ve Bulut (2015), öğretmen adayları için öğretmenlik uygulamalarının önemli olduğunu, yeni yapılacak programlarda öğretmenlik uygulamalarına daha fazla yer verilmesinin adayların öğretmenlik deneyimlerini artıracaklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte söz konusu dersleri düzenlerken öğretmenlere destekleyici gerçek öğrenme-öğretme ortamlarının hazırlanmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Okul ortamı ve sosyal ilişkilerin mesleki yeterliklere olan etkisine yönelik elde edilen sonuçlar özetlendiğinde, okul ikliminin akademik başarıyı, takım çalışmasını ve sorumluluğu, moral ve motivasyonu arttırdığı ve mesleki gelişime olumlu etkisi olduğu görülmektedir. Çalışmada elde edilen bu sonuç, ilgili literatürde elde edilen sonuçlarda rastlanmaması bakımından farklılık göstermekte ve önem arz etmektedir. İlk bakışta duyuşsal durumlar kategorisinde yer alabilecek bir faktör gibi gözükse de okul ikliminin öğretmenlerin mesleki yeterlikleri üzerinde önemli etkisinin olduğu ve ayrı bir çerçevede ele alınması gerektiği yadsınamaz bir gerçektir. Olumlu okul iklimi, yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi ve okul yetkinliğinin artırılması açısından önemli olduğu gibi öğretmenler ve okul yöneticileri arasındaki sorumluluk ve yeterlik duygusunun geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Özen, 2018).

Duyuşsal durumların mesleki yeterliğe etkisine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, duyuşsal durumların özellikle üretkenlik, sabır ve sorumluluk bilinci gibi kişisel özelliklere olan etkisinin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, motivasyonu, akademik başarıyı ve mesleğe karşı tutumları da etkilediği ulaşılan sonuçlar arasındadır. Literatürde elde edilen bu sonuca benzer sonuçlar yer almaktadır (Arslan ve Bulut, 2015; Oh, 2011; Usher ve Pajares, 2008; Yeung ve Watkins, 2000). Ancak ilgili literatürde, Bandura'nın yeterlik kaynakları temel alındığında, psikolojik ve duyuşsal durumların diğer yeterlik kaynaklarına göre daha az etkili olduğuna dair farklı sonuçlara da rastlanmaktadır (Mulholland ve Wallace, 2001; Poulou, 2007).

Mesleki gelişim mesleki yeterliğe olan etkisine ilişkin elde edilen sonuçlar, kişisel gelişim bağlamında süreklilik ve değişime ayak uydurabilme, öz yeterliğin artması ve kariyer planlaması yapabilme açısından mesleki gelişimin önemini ortaya koymuştur. Bununla birlikte tecrübe ve deneyim kazanma, mesleki gelişmeleri izleme ve takip etme ve genel olarak eğitim durumlarını iyileştirme bakımından mesleki gelişimin mesleki yeterliğe etkisi olduğu saptanmıştır. Şüphesiz mesleki gelişimin mesleki yeterliğe etkisinin olması ön görülebilen bir sonuçtur. Bu hususta öğretmenlerin mesleki gelişimlerini nasıl sağlayacakları üzerine odaklanılmalıdır. Can (2019) çalışmasında, öğretmenlerin kişisel, alansal, örgütsel ve öğretimsel çerçevedeki meslekî gelişimlerinin sağlanabilmesi için meslekî gelişimin önündeki engellerin ortadan kaldırılmasının ve öğretmenleri meslekî gelişime teşvik edecek uygulamaların yürürlüğe konmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır. Dolayısıyla, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin önündeki engellerin öncelikle tespit edilip, bu doğrultuda hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi faydalı olabilir.

Çalışmada katılımcıların mesleki anlamda yaşadıkları yetersizliklere ilişkin görüşleri alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin genel olarak kendilerini alan bilgisi, iletişim, sabır, zaman yönetimi, alternatif ölçme teknikleri, yöntem teknikleri kullanma, alanı ile ilgili güncel bilgileri–yenilikleri takip etme ve hizmet içi eğitim faaliyetleri konularında yetersiz hissettikleri söylenebilir. Benzer şekilde ortaokul branş öğretmenlerinin öz yeterlikleri üzerine yaptıkları çalışmada Gökyer ve Bakcak (2018), öğretmenlerin öğrencilerin motivasyonu artırma, ilgisiz öğrencilerin derse katılımını sağlama, öğrencilere üst düzey düşünme becerileri sağlama, nitelikli etkinlik tasarımı ve soru hazırlama, sınıf kurallarına uyum, istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme gibi sınıf yönetimi ve öğrenci katılımına yönelik öz yeterliklerinin düşük düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Yenen'in (2021) öğretmen adaylarının mesleki beceri ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada, adayların özel gereksinimli öğrencilerin öğretiminde kullanılan öğretim tekniklerine, ölçme ve değerlendirme tekniklerine ve öğretimde bilişim teknolojilerinin kullanımına yönelik becerilerini güçlendiren bir eğitime ihtiyaç duyduklarını tespit etmiştir. Bu sonuçlardan öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi olmak üzere iki farklı boyutta kendilerini yetersiz gördüğü alanlar olduğu söylenebilir. Çünkü alan bilgisi, alternatif ölçme teknikleri, yöntem teknikleri kullanma ve zaman yönetimi gibi faktörler hizmet öncesi alınan eğitimin önemine vurgu yaparken; iletişim, alanı ile ilgili güncel bilgileri–yenilikleri takip etme ve hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılım gibi faktörler hizmet içi eğitimin önemine vurgu yapmaktadır. Hizmet öncesi eğitimde dikkat çeken husus alan bilgisi ile pedagojik alan bilgisinin öğretmenlik uygulamaları ile birbirine entegre edilmesidir. Öğretmenlerin üniversite eğitiminde edindikleri bilgileri nasıl işe koşacakları eğitim bilimcilerin sıklıkla üzerinde durdukları konular arasındadır. Diğer bir ifadeyle teori ile pratiğin bir biriyle eş güdümlü olması oldukça önemlidir. Richards (2010), İngilizce öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerini incelediği araştırmasında, hizmet öncesinde öğretmenlerin içerik ve pedagojik bilgiyi birleştiremediklerini; ancak içerik ve pedagojinin sentezinin öğretim sürecinde nispeten önemli bir olgu olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların belirttikleri diğer yetersizlikler öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik yaşadıkları sıkıntıları işaret etmektedir. Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleriyle ilişkili bir kavram olan öğretmenlerin mesleki gelişimleri üzerine çalışma yürüten Can (2019, s. 1618) öğretmenlerin meslekî gelişimlerinin önündeki engelleri; *yasal,*

pedagojik, yönetsel ve toplumsal nedenlere dayandırmaktadır. Özellikle, öğretmen seçme, yetiştirme ve istibdamının yetersizliği, eğitim politikalarındaki belirsizlik, eğitim sisteminin sürekli değişmesi, öğretmen örgütlenmesinin yetersizliği, öğretmenlerdeki amaç ve motivasyon eksikliği ile öğretmenlerin kariyer gelişimlerinin sağlanamamasını, meslekî gelişimin önündeki engeller olarak tespit etmiştir.

Katılımcılara son olarak mesleki yeterliklerini geliştirebilmeleri için önerileri sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde, öğretmenlerin mesleki yeterlilik için hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılma, alanı ile ilgili güncel bilgileri takip etme, yenilikleri ve gelişmeleri izleme, meslektaşlarla iletişim halinde olma, yurt dışı deneyim edinme, kişisel gelişim sağlama, işini severek yapma, hizmet öncesi eğitimlerin iyileştirilmesi, genel kültür sahibi olma ve performans değerlendirme sınavlarının yapılması gibi çeşitli öneriler sundukları tespit edilmiştir. Can'ın (2019) araştırma bulgularına göre öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin artırılması için, yaşam boyu öğrenme ve uzaktan eğitimler aracılığıyla sürekli gelişim imkânları sağlanmalı, yabancı ülkelerde yürütülen ve iyi örnek teşkil eden mesleki eğitim programlarından yararlanılmalı, bu programlar öğretmenlerin kişisel gelişimlerine, özlük haklarının korunmasına, mesleki anlamda ilerlemelerine katkı sağlamalı, sürdürülebilir bir kariyer planlaması sistemi oluşturulmalı ve öğretmenlerin sempozyum ve kongre gibi akademik etkinliklere katılımları teşvik edilmelidir. Benzer şekilde Aydın (2018) da, eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin mesleki yeterlik ihtiyaçlarının giderilebilmesi için hizmet içi eğitim çalışmalarının öğretmenlerin mesleki ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Gökyer ve Bakcak (2018) da sınıf yönetiminde etkili unsurlar olan; öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanma, etkili iletişim kurma, etkili zaman yönetimi, değerlendirme ve rehberlik yapma gibi konularda gerek hizmet içinde gerekse hizmet sonrasında öğretmenlerin yetiştirilmelerine yönelik nitelikli seminerler verilmesinin önemine değinmişlerdir. Paralel olarak Elçiçek ve Yaşar (2016), öğretmenlerin ihtiyaç, talep ve görüşleri doğrultusunda okul temelli mesleki gelişim gibi alternatif mesleki gelişim imkânları sağlanarak lider yöneticilerin ve lider öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekliliğini savunmuşlardır.

Sonuç olarak, eğitimde kalitenin yakalanabilmesi için öncelikle öğretmen yeterliklerinin yükseltilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin sahip olması gereken genel ve özel alan yeterliklerinin günümüz koşullarına göre güncellemesi, öğretmenlerin bu mesleki yeterliklere sahip olup olmadığının hem üniversite eğitimi sırasında hem de hizmet içinde takip edilmesi ve gerekli görüldüğü yerlerde eğitim olanaklarının sunulması, kariyer ve kişisel gelişimlerinin sağlanması faydalı olabilir. Dolayısıyla, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini sağlamaya yönelik mesleki gelişim planlamalarının yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu amaçla, mesleki yeterlikleri etkileyen faktörler ve mesleki gelişim ihtiyaçları doğrultusunda eğitim içerikleri oluşturulmalı, uygulanmalı ve değerlendirilmelidir. Bununla birlikte, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini arttırmaya için, hizmet öncesinde öğretmen adaylarına, hizmet içinde mesleğe yönelik olmak üzere, kapsamlı ve sürekli mesleki gelişim programları hazırlanarak işe koşulmalıdır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda şu önerilerde bulunulabilir;

- Öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda ilgili kurumlarda ihtiyaç analizleri yapılarak öğretmenlerin mesleki yeterliklerini arttırmaya yönelik eğitimler düzenlenebilir.
- Düzenlenen bu programlara öğretmenlerin katılımlarının sağlanabilmesi için uzaktan eğitim ya da mobil öğrenme olanaklarından yararlanılabilir.
- Düzenlenen bu programlara öğretmenlerle birlikte yöneticilerin de katılımları sağlanarak okul ortamında sosyal ilişkilerin geliştirilmesi ve olumlu okul iklimi ortamının oluşturulmasına yönelik etkinlikler düzenlenebilir. Bununla birlikte öğretmenlerin moral ve motivasyonlarını artırıcı etkinlikler programlara eklenebilir.
- Öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yönelik lisansüstü eğitim, kongre, sempozyum, ve yayın gibi faaliyetlere katılmaları için teşvik edici yöntemler geliştirilebilir.
- Söz konusu bu faaliyetler düzenlenirken sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve TÜBİTAK gibi kurum ve kuruluşların işbirliğine gidilebilir.

Etik Beyan

“Öğretmenlerin Mesleki Yeterliklerini Etkileyen Faktörler” isimli bilimsel araştırma projesi dosyası ve ilgili belgeler Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Kurulu tarafından incelenmiş olup, çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına kurul üyeleri tarafından 2020.14.175 tarih ve sayı numarası ile oy birliğiyle karar verilmiştir. Bununla birlikte, çalışmada bilimsel etik ve alıntı kurallarına

uyulmuş; veriler üzerinde herhangi bir manipölasyona yer verilmemiş ve söz konusu çalışma herhangi bir akademik yayın kuruluşuna değerlendirme için gönderilmemiştir.

Kaynakça

- Akkuzu, N. (2011). Öğretmen adaylarının mesleki yeterlikleri ve mesleki yeterlikleri etkileyen faktörler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi: bir yapısal eşitlik modeli örneği. *NWSA Education Sciences*, 6(4), 2611-2629.
- Altınkurt, Y. ve Ekinci, C. E. (2016). Examining the relationships between occupational professionalism and organizational cynicism of teachers. *Educational Process: International Journal*, 5(3), 236-253.
- Arslan, O. ve Bulut A. (2015, Şubat). Turkish prospective middle grades mathematics teachers' teaching efficacy beliefs and sources of these beliefs. In *CERME 9-Ninth Congress of the European Society for Research in Mathematics Education* (pp. 1123-1130).
- Aydın, İ. (2018). Öğretmenlik kariyer evreleri ve öğretmenlerin meslekî gelişimi. *International Journal of Human Sciences*, 15(4), 2047-2065.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioural change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy. The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Bolat, O. İ. (2011). Öz yeterlilik ve tükenmişlik ilişkisi: Lider-üye etkileşiminin aracılık etkisi. *Ege Akademik Bakış*, 11(2), 255-266.
- Bümen, N. T., Ateş, A., Çakar, E., Ural, G. ve Acar, V. (2012). Türkiye bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişimi: Sorunlar ve öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 31-50.
- Can, E. (2019). Öğretmenlerin meslekî gelişimleri: Engeller ve öneriler. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1618-1650. doi: 10.14689/Issn.2148-2624.1.7c.4s.14m
- Can, H. (2015). Sources of teaching efficacy beliefs in pre-service science teachers. *Elementary Education Online*, 14(1), 358-373. doi: 10.17051/io.2015.84390
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal.
- Çapa-Aydın, Y. , Uzuntiryaki, E., Temli, Y. ve Tarkin, A. (2013). Özyeterlik Kaynakları Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması. *Elementary Education Online*, 12(3), 749-758
- Darling-Hammond, L. (2006). *Powerful teacher education: Lessons from exemplary programs*. San Francisco: Jossey-Bass, CA.
- Ekiz, D. (2006). *Öğretmen eğitimi ve öğretimde yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Elçiçek, Z. ve Yaşar, M. (2016). Türkiyede ve dünyada öğretmenlerin mesleki gelişimi. *Electronic Journal of Education Sciences*, 5(9), 12-19.
- Epstein, R. M. ve Hundert, E. M. (2002). Defining and assessing professional competence. *Journal of the American Medical Association*, 287, 226-235. doi:10.1001/jama.287.2.226
- Gökkyer, N. ve Bakcak, S. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin özyeterlik düzeyleri: Elazığ ili örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5(3), 82-98.
- Grossman, P. (1990). *The making of a teacher: Teacher knowledge and teacher education*. New York, Teachers College Press.
- Guskey, T. R. (2007). Results-oriented professional development, İçinde: A. C. Ornstein, E. F. Pajak, ve S. B. Ornstein, *Contemporary issues in curriculum* (s. 334-346). Boston: Pearson Education.
- Gültekin, M. (2011). *Sosyal bilşsel öğrenme kuramı*. B. Oral (Edt.) *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları* (s. 101-119). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürbüz, R., Erdem, E. ve Gülburnu, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin matematik yeterliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Abi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 255-272.
- Heaton, M. (2013). *An examination of the relationship between professional learning community variables and teacher self-efficacy*. Electronic Theses and Dissertations. Paper 5038.
- Henson, R. K. (2002). From adolescent angst to adulthood: Substantive implications and measurement dilemmas in the development of teacher efficacy research. *Educational Psychologist*, 37, 137-150.
- Kaçar, T. ve Beycioğlu, K. (2017). İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançları. *İlköğretim Online*, 16(4), 1753-1767.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-9.
- Kızılcapan, O. ve Kırmızıgül, A. S. (2021). Fen laboratuvarı kullanımına yönelik öz yeterlik ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 425-438.
- Köksal, N. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkilileri tarafından değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 36-46.
- Kulshrestha, A. K. ve Pandey, K. (2013). Teachers training and professional competencies. *Voice of Research*, 1(4), 29-33.
- Küçükahmet, L., Değirmencioglu, C., Uğuzman, E. T., Öksüzoglu, A. F., Özdemir, İ. E. ve Korkmaz, A. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkim Yayınevi.
- Lee, J. A. (2009). *Teachers' sense of efficacy in teaching English, perceived English language proficiency, and attitudes toward the English language: A case of Korean public elementary school teachers*. Unpublished doctorate thesis. Ohio State University Department of Philosophy, Ohio.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. <http://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39>.

- Morris, D. B. (2010). *Sources of teaching self-efficacy: A scale validation*. (Unpublished doctoral dissertation). Emory University, Atlanta, Georgia.
- Mulholland, J. ve Wallace, J. (2001). Teacher induction and elementary science teaching: Enhancing self-efficacy. *Teaching and Teacher Education*, 17, 243-261.
- Oh, S. (2011). Preservice teachers' sense of efficacy and its sources. *Psychology*, 2(3), 235-240. doi:10.4236/psych.2011.23037.
- Özen, H. (2018). A qualitative study of school climate according to teachers' perceptions. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18(74), 81-98.
- Pajares, M. F. (2002). *Overview of social cognitive theory and of self-efficacy*. <http://www.emory.edu/EDUCATION/mfp/eff.html>
- Papadopoulou, V. ve Yirci, R. (2013). Rethinking decentralization in education in terms of administrative problems. *Educational Process: International Journal (EDUPIJ)*, 2(1-2), 7-18.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Edt.). Ankara: Pegem Akademi.
- Phan, N. T. T. ve Locke, T. (2015). Sources of self-efficacy of Vietnamese EFL teachers: A qualitative study. *Teaching and Teacher Education*, 52, 73-82. doi:10.1016/j.tate.2015.09.006
- Poulou, M. (2007). Personal teaching efficacy and its sources: Student teachers' perceptions. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 27(2), 191-218. doi:10.1080/01443410601066693
- Richards, J. C. (2010). Competence and performance in language teaching. *RELC Journal*, 41(2), 101-122. doi:10.1177/0033688210372953
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim-kuramdan uygulamaya* (23. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sevimel, A. ve Subasi, G. (2018). The factors affecting teacher efficacy perceptions of Turkish pre-service English language teachers. *The Journal of Language Teaching and Learning*, 8(1), 1-17.
- Shazadi, T., Khatoon, S., Aziz, S. ve Hassan, H. (2011). Determining factors affecting teachers' self-efficacy at secondary school level. *Language in India*, 11(10), 385-395.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1-22.
- Şahin, E. (2010). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin öğretim stili tercihlerinin, cinsiyetlerinin, mesleki kademelerinin, öz yeterlik algularının ve öz yönetimli öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin mesleki yeterlikleri üzerindeki etkisi* (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri: Modern bir söylem ve retorik. *İnönü üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.
- TDK (2020). *Yeterlik*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Thompson, G. (2016). *Japanese high school English teachers' self-efficacy beliefs about teaching English* (Doctorate Thesis). School of Cultural and Professional Learning Faculty of Education, Queensland University of Technology, Queensland.
- Tschannen-Moran, M. ve Woolfolk Hoy, A. (2007). The differential antecedents of self efficacy beliefs of novice and experienced teachers. *Teaching and Teacher Education*, 23, 944-956. doi:10.1016/j.tate.2006.05.003
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk Hoy, A. ve Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202-248.
- Usher, E. L. ve Pajares, F. (2008). Sources of self-efficacy in school: Critical review of the literature and future directions. *Review of Educational Research*, 78(4), 751-796. doi:10.3102/0034654308321456
- Yenen, E. T. ve Kılınc, H. H. (2018). Öğretmenlerin öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2767-2787.
- Yenen, E. T. (2021). Prospective teachers' professional skill needs: a Q method analysis. *Teacher Development*, 25(2), 196-214. <https://doi.org/10.1080/13664530.2021.1877188>
- Yeşilyurt, E. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik yeterlik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 71-100.
- Yeung, K. W. ve Watkins, D. (2000). Hong Kong student teachers' personal construction of teaching efficacy. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 20(2), 213-235. doi:10.1080/713663713
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yirci, R. (2017). Öğretmen profesyonelliğinin önündeki engeller ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 503-522.

EXTENDED ABSTRACT

In order to ensure the professional competence development of teachers, determining the factors affecting teacher competencies and developing suggestions for increasing teacher competencies by determining these obstacles are of great importance. When the literature is analyzed, it is seen that teachers' professional competencies are affected due to different reasons, especially the four resource models affecting Bandura's self-efficacy. However, these four resource models that affect the self-efficacy put forward by Bandura can be extended with the participation of teachers from different branches.

Considering that the studies in the related field are generally quantitative studies, and the limited number of qualitative researches, determining the factors affecting teachers' professional competencies and developing solutions in this context increase the importance of the research.

The purpose of this study is to determine the factors affecting teachers' professional competencies and to develop suggestions for teachers to increase their professional competencies. The research was carried out within the framework of the case study, which is one of the qualitative research models. The case study model offers a holistic and in-depth analysis of a current phenomenon within real life events (Creswell, 2015). The study group of the research consists of 20 volunteer teachers working in different branches in the provinces Aksaray, Kayseri and Nevşehir in the 2019-2020 academic year. Convenience sampling was used to identify the participants.

In the study, a semi-structured interview form was used as a data collection tool. The form developed by the researcher consisted of eight open-ended questions that reveal teachers' thoughts on factors affecting their professional competence. In the process of creating an interview form, the relevant literature was examined and expert opinions were consulted. The data of the research were analyzed by using content analysis method. A computer-aided qualitative data analysis program was used to analyze the obtained data. The concepts extracted from the interview data are presented by dividing themes and codes into frequencies in shapes. In addition, frequent quotations from teachers' views were made to increase the credibility of the research findings. The opinions of the participants were coded as Teacher 1 (Ö1), Teacher 2 (Ö2),...representing the teachers.

Factors affecting teachers' professional competencies in general terms were found as; pre-service education, attitude towards the profession, school climate, professional experience, professional development, family and social environment and economic situation. In order to determine in which aspects these factors affect professional competencies, the opinions of the participants were consulted about the factors that were generally revealed in the related literature. Participants were first asked about the effect of pre-service training on professional competence. The results obtained have demonstrated the importance of pre-service education in terms of knowledge of pedagogical field, pre-service experience and field knowledge. In addition, it is concluded that it has a positive effect in terms of gaining self-confidence, awareness and thinking skills. When the effect of professional experience on professional competence was examined, it was found that professional experience positively affected the professional competencies of teachers in developing themselves professionally and personally and contributed to their professional competencies in terms of using teaching methods and techniques effectively and providing classroom management. When the results obtained for the impact of school environment and social relations on professional competencies are summarized, it is seen that school climate increases academic success, teamwork and responsibility, morale and motivation and has a positive effect on professional development. When the opinions of teachers about the effect of emotional states on professional competence were examined, it was found out that the effects of emotional states on personal characteristics such as productivity, patience and responsibility awareness came to the fore. The participants were finally asked about their suggestions to improve their professional competencies. When the results obtained are examined, It has been determined that they offer various suggestions such as to participate in in-service training activities for professional competence, to follow up-to-date information about their field, to follow innovations and developments, to communicate with colleagues, to gain experience abroad, to provide personal development, to love their job and to improve the pre-service training, general culture and performance evaluation exams.

As a result, it is important to raise teacher competencies first in order to improve the quality of the education system. In this context, it may be beneficial to update the general and special field competencies that teachers should have in accordance with today's conditions and to improve them with pre-service and in-service trainings, to provide career developments, to determine applicable teacher competence areas and to apply them. Therefore, it can be said that there is a need to make professional development plans to provide teachers' professional competencies. For this purpose, educational contents should be created, implemented and evaluated in line with the factors affecting professional competencies and professional development needs. In addition, comprehensive and continuous professional development programs can be prepared and implemented in order to increase the professional competencies of teachers.